

راه تألیف کتاب درسی‌ای که متناسب با نیازهای روز و اهداف حوزه علمیه باشد، از مسیر نقد کتاب‌های موجود می‌گذرد. ابتدا باید متون درسی را مورد توجه قرار دهیم و با بررسی تطبیقی، یافتن اختلافات، نقاط ضعف، مطالب حق و سیر شکل‌گیری مباحث، ساختار نوینی را برای تدریس استخراج کنیم. این شیوه مطالعه و بررسی در هیچ‌یک از کتب ادبیات عرب سابقه نداشته و برای نخستین بار این کتاب با چنین هدفی نگارش یافته است. روش این بوده است که عبارتی از کتاب «صمدیه» ذکر شده و ضمن بیان نکته‌های علمی آن، اقوال سایر ادبای عرب از کتاب‌هایشان نقل و با آن تطبیق شده است. با این روش یک کتاب نحو جدید و برخاسته از متون اصیل تدوین می‌شود.

۱. ارائه روشی نوین در تدوین کتب درسی
۲. بررسی تطبیقی قواعد و نظریات مطرح شده توسط متخصصان ادبیات عرب
۳. گزینش یا طرح بهترین نظریه پس از بررسی نظریات مشابه
۴. مبنا قرار گرفتن کتاب صمدیه به عنوان یکی از رایج‌ترین کتاب‌های درسی علم نحو در حوزه علمیه
۵. بیان مباحث مهم به صورت پرسش و سپس ارائه نظریه در قالب پاسخ
۶. اصلاح متن کتاب صمدیه، مطابق با نتایج به دست آمده از بررسی و تطبیق آن با سایر کتاب‌های مشهور در علم نحو
۷. نظم یافتن تمام نکات علم نحو با شماره‌گذاری از یک تا دویست
۸. مراجعه به بیش از پنجاه منبع تخصصی در علم نحو برای دستیابی به دقیق‌ترین نظریه در هر بحث
۹. تدوین جداولی از محورهای بحث‌های طرح شده؛ فهرست اختلافات صمدیه با کتب دیگر، فهرست غوامض صمدیه، فهرست اشکالات صمدیه، فهرست نواقص صمدیه

این کتاب از آن جهت که به نقد و بررسی آراء کتاب صمدیه اختصاص دارد، از همان طبقه‌بندی و فهرست مباحث صمدیه استفاده کرده است.

الحدیقة الأولى: فیما أردت تقدیمه

بخش اول درباره مقدمات علم نحو است؛ تعریف نحو، تعریف کلمه و کلام و اقسام کلمه. اسم، فعل و حرف در این بخش معرفی شده و برخی ویژگی‌های آن‌ها بیان می‌شود: معرفه و نکره، مذكر و مؤنث، اقسام فعل؛ ماضی و مضارع. سپس به اقتضای مبنی بودن فعل ماضی، بحث اعراب و بناء، تعریف بناء و ویژگی‌های آن طرح شده است.

الحدیقة الثانية: فیما يتعلّق بالأسماء

بخش دوم کتاب به صورت ویژه به اسم، خصوصیات، حالات و جایگاه‌های مختلف آن پرداخته است. مباحثی مانند: معرب و مبنی، نائب فاعل، مبتدا و خبر، نواسخ، منصوب به نزع خافض، حال، تمییز، مضاف‌الیه، مجرور به حرف جر، مستثنا، اشتغال، منادی، تمییز اسماء عدد، ضمیر، اسماء اشاره، موصول، مرکب، توابع، اسماء عامله مشبّه به فعل و اسباب منع صرف.

الحدیقة الثالثة: فیما يتعلّق بالأفعال
بخش سوّم کتاب مختصّات فعل است؛ اعراب فعل مضارع، افعال مدح و ذمّ، افعال تعجّب، افعال قلوب، تنازع، ادات شرط، لم و لَمّا.

الحدیقة الرابعة: فی الجمل وما يتبعها

نویسنده وقتی از بیان حالات کلمه فارغ می‌شود به جمله می‌پردازد. بخش چهارم کتاب به تعریف جمله و بیان انواع آن توجه دارد، از جمله: جمله خبریه، جمله حالیه، جمله مفعول‌به، جمله مضاف‌الیه.

الحدیقة الخامسة: فی المفردات
آخرین بخش کتاب مربوط به حروفی است که با قرارگیری در نقاط مختلف جمله، تغییراتی در لفظ و معنای آن ایجاد می‌کنند، مانند: أم، إنّ، أن، حتّى، بل، قد، قطّ، ما.

برای تهیه کتاب و یا ارسال انتقادات و پیشنهادات خود، به صورت حضوری به نشانی مراجعه فرموده و یا برای ارتباط مجازی با پیام‌رسان و یا تلفن مرکز تدوین کتب تماس حاصل فرمایید.

تجرّد خبر از عوامل
مراد از تجرّد خبر از عوامل لفظیّه چیست؟ همان اشکالی که بر تعریف مبتدا وارد بود، بر تعریف خبر نیز وارد است؛ زیرا خبر نیز می‌تواند با عوامل لفظیه زائده یا شبه زاید بیاید.

دیدگاه شیخ درباره عامل رفع خبر و تناقض با الفیه و سیوطی
با توجه به این‌که عامل در مبتدا، همان ابتدائیت بوده و ابتدائیت نیز از عوامل معنوی است. شاید مراد شیخ این است که عامل رفع خبر نیز همان ابتدائیت (عامل معنوی) است؛ زیرا قید «المجرد» لا محاله به عوامل لفظی می‌خورد. اگر نظر شیخ این باشد، با سیوطی و الفیه تناقض دارد؛ زیرا ابن مالک و سیوطی عامل رفع خبر را لفظ و همان مبتدا می‌دانند.

نکته: چون مراد از خبر در بحث فوق، خبر مبتدا است. بنابراین نمی‌توان به دخول نواسخ بر مبتدا، بر تعریف شیخ اشکال کرد.

نقص صمدیه
یکی از نواقص صمدیه همین است؛ زیرا خبر یا مفرد است و یا جمله، و خبر مفرد یا جامد است یا مشتق، پس عبارت «وهو مشتق وجامد» جامع افراد نیست. و این‌که بگوئیم خبر جمله نیز در حکم مفرد است، جز تکلف و بر خلاف مشهور سخن گفتن، چیزی نیست.

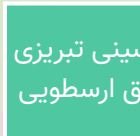
محمدعلی جوان
کارشناس ادبیات عرب

کارشناس: حجت الاسلام
رسول جعفریان

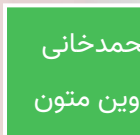
آیت الله مهدوی کنی
دبیر کمیته انقلاب اسلامی

سیدحسین حسینی تبریزی
متخصص منطق ارسطویی

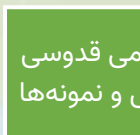
شهریار زرشناس
جامعه‌شناس فرهنگی

عبدالکریم محمدخانی
ویراستار و تدوین متون

محمدصادق شیروودی
کارشناس زبان‌شناسی

سیدسجاد کریمی قدوسی
گردآوری مسائل و نمونه‌ها